

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

XI. Mors Ioannis Sepusij novas turbas excitat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

Caluinistæ confusi, quinam eorum plures animas perderent, certamen inter se suscepisse videbantur. Rex siue Princeps etiam postquam Catholicæ valedixit Ecclesiæ, occulte cum Arianis sentiret, Protestantium tamen seu Augustanæ Confessionis religionem simulabat. Inualecente vero Sacramentariorum Tigurinam & Geneuensem Confessionem instantium secta, ad Vitebergenses & Lipsienses Theologos litteras Albæ Iuliæ XX. Septemb. Anno M. D. LXI. datas scripsit, in hanc sententiam: *Se postquam animaduertit Sacramentariorum sectam, longe lateque per Christianam orbem iam sese diffundentem, in regno quoque suo glifcere, pro eo quo semper à teneris annis puriorem religionem prosequutus sit affectu, magnum dolorem percepisse, ut & fideles suos Hungaria & Transyluania subditos: qui in tanta Fidei Confessionum incertitudine & varietate, tam diuersis opinionibus agitantur, ut vix quidquam certi habeant quod sequantur. Hanc ob causam subditum rogatus, in ciuitate sua Megyes consentum indicasse, ut in primis quid de Cæna Domini credendum sit, fluctentur. Quod si certi nihil concludi possit, rem omnem ad ipsorum sententiam relaturus. Interim vero mittere utriusque partis opiniones & rationes, ut secundum Verbum Dei iudicium de eis ferant; atque ita misere afflictis in Transyluania conscientijs solatium afferant. Quia in re & officium Deo acceptum, veris Christianis dignum, Ecclesijs utile, & sibi comprimere gratum præstaturi sint.* Theologorum ad hanc Principis Epistolam responsio Historiæ Confessionis Augustanæ inserta legitur. Interea vero dum miser hic Princeps extraneorum theologorum de religione exquirat sententiam, ut aliorum saluti consulat, suam ipse domi perdit, & ut euocato Claudiopoli, Blandrati medici commendatione, Dionysio quodam Alexio, eius persuasione Lutheranismum amplectens à Catholica defecerat Ecclesia. (Quemadmodum videmus, ut apud Principes iis qui voluptates & sanitatem ipsorum procurant, præcipua gratia florent, & non modo accessum liberum, sed & aures Principum sibi parentes semper habeant) sic porro eiusdem Blandrati insidijs postquam Principem à Catholico Lutheranismum fecit, familiaritate ipsius fretus, ad Arianismum porro eum traducere statuit, Francisco Dauide eum in suam in aulam accersito. Hic ergo Segesuari præsentem Ioanne Principe seu Rege multa impia contra antiquam de Trinitatis mysterio fidem pro concione effudit, nemine, ob Principis istis subridentis reueren-

tiam, opponere se aut contradicere auso. Ex quo factum est, ut pestilens illud virus breui tempore in multos fuerit diffusum. Synodos ab istis conuocatas, aliaque id genus omisso, ne in hac miserabili & calamitosa prouincia diutius detineat. Quapropter eorum quæ sequuta sunt historiam paucis perstringam.

X. Inducijs inter Selimum & Maximilianum factis, Transyluani aliquantulum respirare incipiebant: quum ecce mors Ioannis tamquam decumanus fluctus superueniens, nouas tempestates & turbas excitauit. Licet enim Ioannes Arianismo non occulte fauerit, pænitentia tamen ductus, Maximilianum Imperatorem successorem sibi nominarat. At Transyluania proceres exterorum petra si imperium, suæ gentis Principem sibi optabant; Lutherani in primis & oculi Sacramentarij, qui parum tutos se arbitrabantur, si Principatus ad Maximilianum Catholicæ religionis studiosissimum & summa potentia præditum deuolueretur. Ab his ergo Princeps eligitur Stephanus Batorius; cui quamuis Catholico illi tanto magis fidebant, quod non dubitarent contentione illa de Principatu ipsius erga Maximilianum, quem ipsi pariter oderant & metuebant, odium valde exasperatum iri. His ita inter se commissis, utrimque bellum paratur. Quia vero Sultanum Batorius non minus quam Ioanni antea fauere certum erat, Maximilianus ad omnes Christianos Reges ac Principes Legatis missis, opem eorum implorauit, qua à protestantibus frustratus fuerat, eo quod petitione ipsorum de religione annuere noluisset. Quum ergo Imperium summis cum difficultatibus inter frequentes Turcarum assultus, Hungarorum & Transyluanorum prodiciones, ac hæreticorum minas administrasset, celesti illa immarcesibili coronâ Deo per mortem donatus, terrestrem hanc & Imperialem Rudolpho filio reliquit, cui iam ante mortem patris Hungarica corona ab Episcopis Agriensi & Zagabrienfi Pofonij imposita fuerat, & ius traditum in annexum ei Transyluania Principatum; quum prius iureiurando se abstinzisset, Catholicam se Ecclesiam & contra Turcas & contra hæreticos, constanter & fideliter lesurum, quorum hi clandestinis suis machinationibus Christianæ Reipublicæ non minus nocent, quam illi vi aperta.

XI. Ad inuidiam vero minuendam, Batorius repudiato regis nomine; Princeps tantum Transyluania dici voluit, & quia facile videbat, sub-

ditos vi ad Catholicam religionem adducere se non posse, lenioribus remedijs vtendum sibi duxit. Claudiopoli ergo, vbi mira erat Artianorum multitudo, Societas Iesu Collegium extraxit, hanc, ceterorum Regum ac Principum exemplo, commodissimam rationem existimās pestem quæ sub priori Principe longe lateque grassata fuerat, reprimendi. Tanta vero de Principis huius virtute fuit existimatio, vt Poloni, post Henrici III. Galorum regis discessum, vel reditum in Franciam, eum præ ceteris regno dignum iudicarent, Anno 1572. Itaque in Poloniam proficiscens Stephanus Transylvaniæ Principatum in manus fratris sui *Christophori*, non minus Catholicæ religionis amanti Principis, consignauit, eique præ ceteris omnibus rebus, curam Patrum Societatis Iesu, suis auspicijs in eam prouinciam adductorum, commendauit. Quod mandatum ille diligenter exsequutus est, & prædictos Patres in possessione Collegij Claudiopolitani misit, eo ipso tempore quo Prouinciæ Ordines comitia Tordæ habebat: Anno 1579. qui quum Principem à proposito hoc diuertere frustra tentassent, ad eum in hanc sententiam scripserant: *Intellexisse se quum ex ipsius, tum ex serenissimi Polonia regis litteris causas, ob quas Iesuitarum Societatem in Transylvaniam introduxerit: quorum quum potissima sit inuentus institutio, regere se etiam atque etiam, vt Patres illi intra prædictos limites continere se iubeantur, ne ob religionis diuersitatem nouis turbis occasio datur. Quum vero Princeps Christophorus eisdem etiam Albæ Iuliæ Collegium assignare veller, vt ad tam copiosam messem boni operarij vndique suppetere, & res tantum non à bi conclamata in melius restituerentur: ijdem Ordines, (in quibus omne genus erat hæreticorū) Claudiopoli Anno M. D. LXXXI. congregati, Prædicantium impulsu rursus ei supplicauerunt, ne Iesuitas amplius introduci sineret. Quod si qua ciuitas sit qua Romana religionis Ecclesiasten desideret, prius inquiri iubeat an id potentium tantus sit numerus, vt Pastore opus habere videantur, ac tum dum aliquis accersatur. Equum vero non esse, vt in paucorum hominum gratiam publica quies perturbetur. Perstabat nihilominus in proposito Princeps; sic vt institutis ad votum Collegijs, plurimi indices ad Ecclesiam, quam temere deseruerant, sunt reuersi.*

Christophoro vita functo, *Sigismundus Battorius* filius successit, magni animi summæque expectationis iuuenis, cui vix dum nato communis hominum opinio Principatum fuerat augurata.

Erat enim Catholicæ Ecclesiæ eiusque legum obseruantissimus, vt cuius omnis pueritia & adulescentia à Partibus Societatis Iesu tam literis quum moribus formata & exulta fuerat. P. quidem *Lesium* pueritiæ suæ moderatorem, semper ille tãquam parentem obseruauit & coluit: cuius potissimum instinctu, dissolutio quod prædecessores ipsius cum Turcarum tyranno contraxerant federe, & abdicato ipsius patrocinio, fedus cum Rudolpho Imperatore iniit, quæque ad status sui defensionem pertinerent, diligenter præparauit, dicens, *malle se cum Christianis sociatum omnia perdere, quam infidelibus imperium & salutem debere.* O felicem & gloriosum Principem, si exitus tam præclaris principijs respondisset! In quæ præcipua Reges & Principes ab ambitione, inuidia & zelotypia abducuntur, sic vt ad ea sæpe descendant quæ nunquam antea præuiderant, immo ne cogitarent quidem: quemadmodum huic Principi accidit, vt in sequentibus videbimus.

XII. Quum hoc modo Catholicis res sub *Sigismundo* Principatu, qui Patrū Societatis Iesu Confilijs præcipue utebatur, prospere aliquamdiu cederent, & eorundem opera multi quotidie ex hæresi ad Catholicam fidem conuerterentur: ecce diabolus proceres aliquos, Lutheranis, Calvinistis vel Artianis etiam fauentes suscitauit, ad fedus inter se sub libertatis prætextu, in Catholicæ Ecclesiæ, cuius prosperitati inuidebant, perniciem inuendum: qui decreto factò, Anno 1588. contempta Principis astate, Patres omnes è Transylvania proscriserunt. His vero iniuste secum agi, quarantibus, vt lege secum ageretur, qui secundum leges recepti essent, neque in audiri damnarentur, aut vsiquod vel in moribus vel in doctrina scandalum commississent, id demonstraretur postulatis, responsum fuit, Nullas alias ipsorum partes esse quam obedire, quos facile appareat ad hoc à Papa esse conductos, vt prouinciam sub Romanæ Ecclesiæ iugum redigant: eum vero conatū sibi præuertendum esse. Sic ergo Principe valde inuito & reluctantante Patres è prouincia eiectionis, domicilium alibi quæsiuerunt: vixque hoc datum fuit Principis precibus, vt P. *Alphonsum Carillium* sibi retinere liceret. Non multo post Patrum discessum coniuratio contra Principem fuit inita, cuius dux fuit *Balthasar Battorius* Sigismundo proxima cognatione iunctus, *Andreas Cardinalis* frater: qui cum socijs coniurationis, Sigismundo vel ferro vel veneno è medio sublato, Principatum inuadere constituerat. Huius tam sceleratæ coniurationis quum

indicia